

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântare

la nașterea S. Ioan Botezătorul.

„Și tu pruncule proroc celui prea înalt te vei chema; că vei merge înaintea feței Domnului se gătești căile lui” Luca I. 77.

Cu smerenie, dragoste și blândețe se ruga odinioară înaintea lui Dumnezeu, în curtea lui cea duhovnică, un preot din legea veche.

Doriți Iub. mei ascultători, ca se știți, cine a fost acel drept și cucernic preot? Zacharie l'au chemat. A preoțit în zilele lui Irod împăratul, din rândurile preoției lui Avie și a fost soțul de căsătorie al Elisabetei, din fetele lui Aron. Amândoi îmbătrânise acum în căsătorie fericită, fără ca se aibă prunci la olaltă. În sfârșit prin arătarea îngerului Gavriil, Dumnezeu a ascultat rugăciunea lui Zacharie „Nu te teme Zacharie — îi grăi îngerul — pentru-că s'au auzit rugăciunea ta”¹⁾ și așa muera lui, a născut un fiu, căruia în s. botez, i s'au dat numele Ioan.

Nașterea acestui sfânt, o serbăm noi creștinii ortodocși în ziua de astăzi. De nașterea acesta a fost legată o grea chemare pre pământ; a fost legată voința lui Dumnezeu, carele prin prorocul Malachie a prevestit aceste: „Voiu trimite pre îngerul meu, și va căuta cale înaintea feței mele, carele va găti calea sa, înaintea ta.”²⁾ Și întru adevăr S. Ioan botezătorul a fost îngerul, ce a pregătit omenimea, ce zăcea mai nainte în întunerecul neștiinței patru mii de ani, pentru primirea Mesiei. El a vestit botezul întru iertarea păcatelor; el a gătit calea Domnului; el a șbicuit fără de legile omenesți și a fost un vrednic lucrător al lui Dumnezeu. Cu un cuvânt viața lui a fost plină de luptă, ce se poate vedea și de acolo, căci a locuit în pustie „îmbrăcămîntea lui era de peri de că-

milă și cingătoare de curea împregiurul cōpselor lui; ear hrana lui era locuste și miere selvatică.”³⁾

Nască-se dar omul în ori-ce împregiurări a le vieții, de odată cu nașterea sa se învrednicește dela prevedința cerescă cu însușiri și daruri pentru luptă în toate direcțiunile vieții pământești.

Totuși mulți din lumea de acuma desprețuesc lupta onestă a vieții prin aceea, că dela naștere, până la mörte, duc o viață comódă, nepăsătoare aruncându-se în brațele nelucrării și moliciunii și trăind numai cu minciuna.

Fiind-că trândavia e păcat mare, ér lupta vieții o virtute și chiar o datorință de capetenie a fieste cărui om; de aceea astăzi voiu vorbi despre lupta vieții. Sper, că acuma, când e și vremea lucrului, mă veți asculta cu plăcere!

Dumnezeu prin * * * Apostolul Pavel la Thessalonieni c. III. v. 10 așa grăește: „Dacă cineva nu voește se lucreze, nici se mânânce.” Așa dară ni se împune datorința luptei în viață nainte de toate, pentru ca se avem pânea cea de toate zilele și pentru ca se ne susținem viața.

Au crede cineva, că e destul se ȳică: „Pânea noastră cea de toate zilele dă ni-o noue astăzi” și cu atâta se aștepte toate din gata. Se înșeală, și încă foarte amar, dacă nu mai curând, mai apoi, când adecă în urma neputințelor și slăbiciunilor omenesți provenite din bóle, betrânețe ori alte împregiurări nenorocóse a le vieții, nu mai e în stare să câștíge nimic. Ce bine ar fi în asemenea împregiurări dureróse dacă ar avea cel puțin atât câștig din vremea tinereței, cu cât se aibă sfârșit creștinesc. Astfel înse, durere căci e nevoit a alerga după bucatura cea uscată a inimilor îndurătoare. O și ponostă și amară bucatură e aceea!

Ne va ȳice cineva póte, că însuș Dumnezeu ne încredințéază, se căutăm mai întâi imperăția lui și apoi

¹⁾ Luca I. 13.

²⁾ Mat. XI. 1.

³⁾ Mat. III. 4.

tóte celelalte : máncaarea, beutura, îmbrăcăminteá și altele trebuincióse, ni se vor adauge nóue și fără lupta vieții. Strimbă judecată e acésta. Cine judecă astfel, caute în giur de sine și va afla pretutindenea în natură o luptă vecinică la animal, la plantă, ba și la un substrat neviețuitor. Animalul se luptă pentru nutreméntul seu cu puterea ; planta își eluptă hrana din pământ și aer ; ear glia cea rece se fremântă cuprinzând în sine séménța aruncată, ce-o crește, ca se aducă omului hrană. Cu un cuvânt atât cele viețuitoare, cât și cele neviețuitoare se luptă necurmat dând exemple invederate omului, ca și el să se lupte și cu atât mai vertos, că este cea mai aleasă și cea mai nobilă făptură a lui Dumnezeu.

Se nu credeți inșe Jub. mei Asc ! că de sub lupta vieții ar fi scos bogatul, învățatul și diregătorul. Acestia încă trebuie sé-se lupte, ca plugarul și măestrul cel mai sêrac pentru ca se-și susțină de o parte averea, ér de altă parte învățătura și diregătoria. Bogatul mai mult își pórtă bogăția cea estinsă în gând, din ce o are în faptă ; ér învățatul ori diregătorul mai multă grije are în cap, decât vre'o resbunare și chiar mai multă luptă, decât ușorare. Luptă au dar și aceștia și încă luptă mai grea, decât cei cu plugul, coasa și sapa.

Astfel cu toții trebuie se ne luptăm ; căci dacă bogatul nu s'ar lupta, în urmă l'ar ajunge și pre dânsul sórtea cea mai amară, despre ce, cu durere, zilnic ne putem convinge, că îi ajunge pre cei mai mulți plugari de ai nostri, ce mai nainte erau cu stare bună, când le vine toba la casă. Și știți, de unde vine aceasta ? voiu spune : și de aș avé limbi de foc, cu limbi de foc vaș spune, ca se auziți flește care. Toba la casa plugarului nostru vine de acolo, că cei mai mulți nu iau în socotință darurile primite dela Dumnezeu, de-o dată cu nasterea, ca se le desvoalte și se trăiască cu ele spre mărirea lui Dumnezeu, spre folosul lor propriu, spre mântuirea lor și a deaproapelui. Așa lucrează cu averile, credința și puterile lor trupești, precum a lucrat fiul cel rêsipitor. Dar e aci timpul se ne trezim odată, și deosebit noi românii fiecare după pusețiunea sa, avem multe de făcut și deschilinit noi avem sé ne luptăm pe tóte terenele vieții publice ; pentru-că din contră ne va ajunge astăzi mâne mânia lui Dumnezeu, cu care a pedepsit pe sluga ce a ascuns talantul în pământ, luând talantul și dându-l altuia, care l'au știut prețui mai bine . . .

În vieța pămentească avem afară de cele dișe, încă și alte legături, care ne impun lupta vieții și anume : datorințele față de așezămintele bisericesti și scolari ; datorințele față de cei lipsiți, precum și datorințele față de familiile nóstre, dela cari nu se póte retrage nici un creștin, cetățean și părinte adeverat. Lucrările, ajutóarele și obólele aduse spre scopurile acestea, sânt cele mai bine primite fapte lui Dumnezeu. Prin fapte ca aceste, se dovêdește și se arată iubirea cătră bunul Dumnezeu și de aprópele ;

ér iubirea — după dișsa s. Apostol Petru, -- *acopere multime de pécate.*1)

Și cine le póte plini aceste ? Numai acela iubitor, care prin luptă în vieța agonisește avere.

Se nu uităm inșe iub. ascultători ! că noi sântem inzestrați dela preabunul Dumnezeu, și cu suflet nemuritor, și lupta vieții ni-o împune mai pre sus de toate chiar acésta împregiurare, adecă mântuirea și salvarea sufletelor nóstre. Incă prin cărțile legai cei vechi a grăit Dumnezeu, că lenea îl conduce pre om la multe fărădelegi. (Sir.) Și óre nu ne întărește pre noi în asta privință esperința de tóte zilele ? Durere, da ! Ce face lenosul ? În veci își sparge capul, cum se trăească fără luptă ; se frământă în nebunii, în fel de fel de planuri și dorințe rele, care nu se pot duce în deplinire, decât numai prin pecate, precum se dișce în cartea proverbelor la c. 21. v. 25. „*Pre lenos îl omor poftele sale.*“ Da, el disprețue lupta onestă a vieții, aleargă după avere streină și umblă după certuri, omoruri, aprinderi și furturi. Face grevă, socialism și nihilism, pășind oblu contra celui ce-și câștigă pânea cea de tóte dișele cu sudóre cruntă, pe cale dréptă, sau și-o conservă cu înțelepciune dela părinți.

Spuneți-mi dar ce îl póte aștepta în urma urmelor, pe cel ce nu se luptă în vieța ? Negreșit, că sfêșitul cel mai trist : întunecimea temniței, locul cel de perzare și disprețul ómenilor celor de omenie. Deschilinit în timpul de astăzi, temnițele sunt pline, cu de acei nefericiți, cărora li-a mai plăcut vieța comódă, decât lupta din aceea. Dacă încă nefericirea s'ar curma pentru ei aci, ar mai fi, cum ar fi ; inșe vai de ei ; căci deodată cu cinstea și vieța, își perd și unica speranță, ce îl mai așteptă pre om după mórte — mântuirea sufletescă.

* * *

Iubiților ! S. Ioan botezătorul ne póte fi tuturor model de virtute în privința luptei din vieța ; pentru plugar, ca să se lupte constiențios cu economia sa ; pentru măestru, ca se-și sêvêrșescă lucrările sale, cu acurătétă ; pentru diregător, ca se-ș plinescă diregătoria, cu tótă conscientiositatea și așa mai departe pentru fie-care om din lume, după chemarea, ce i-s'au croit la naștere dela Tatăl cel ceresc.

Luptați dar în vieța, luptă cinstită dacă voiți se vă susțineți vieța. Luptați, ca se aveți la nepuțințele și bêtărănețele vóstre. Luptați, ca se vă împlineți datorințele de creștini, de părinți și cetățeni, față de așezămintele bisericesti, școlari, filantropice, culturali și familiari, și în sfêșit luptați mai pre sus de tóte pentru mântuirea sufletelor vóstre, „*ca în tóte să se mărêscă Dumnezeu, prin Isus Christos, căruia fie mărirea și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.*“ 2)

Iosif Ioan Ardelean,
paroch.

1) I. Petru IV. 8.

2) I Petru IV. 11.

Autoritatea legitimă în biserica creștină.

(Continuare și fine.)

Acum se vedem dacă celelalte texte, citate de apuse în favoarea autorității absolute a lui Petru și a episcopilor Romei, succesorii săi, probază că Isus Christos a stabilit în adevăr această autoritate în biserica sa.

Ei se razimă pe acest loc din evangelia sf. Luca: „Simone, Simone, Satana v'a cerut, ca să vă cernă ca griul; dar eu m'am rugat pentru tine, ca să nu péră credința ta, și tu, când te vei întorce, întăresce pe frații tăi.“ (Luc. 22, 31—33).

Isus Christos se adresază apostolilor în persóna lui Simon supranumit Petru. El ȳice că Satana a cerut permisiunea de a 'i cerne, adecă de a supune credința lor la probe.

Este în adevăr nepriceput lucrul, cum apusenii au putut recurge la acest loc al sf. Luca pentru a stabili sistemul lor. Căci cuvintele citate a fost adresate de Isus Christos lui Petru în ziua aceea în care el trebuia a 'l nega și că ele nu conțin decât profetia căderii lui Petru. Sf. Petru 'l înțelesese astfel bine, căci răspunde îndată lui Isus Christos: „Dómne, sunt gata a merge cu tine și în închisóre și la mórte.“ Inșă Isus a adaugat: Petre, nu va cânta astăđi cocoșul, mai înainte până ce de trei ori vei tăgădui, că nu mă scii.

Textul evangheliei sf. Luca ar proba mai cu samă nefirmitatea credinței lui Petru, decât firmitatea; cu atât mai puțin nu se póte scóte din el vre-o consecință în favoarea infalibilității sale doctrinale și a superiorității sale în materie de doctrină. Părinții bisericei și interpreții sf. scripturi n'au cugetat nici odată a 'i da acestui loc o altă interpretare; numai apusenii moderni, cari voesc cu ori-ce preț a-și procura probe, bune sau rele, l'a interpretat în favoarea sistemului lor.

Apusenii, cari au găsit o singulară probă în sprijinul sistemului lor, în versurile 25—27, cap. 22 a sf. Luca, se păzesc a cita versetele care preced. Evangelistul naréză acolo, că s'a născut certă între apostoli, care dintre ei s'ar părea a fi mai mare. Faimósele cuvinte „Tu ești Petru“ erau pronunțate atunci, aceea ce ar proba că apostolii nu le-a înțeles ca apusenii.

În ajunul morții lui Isus Christos, ei nu'l cunosceau pe Petru ales pentru a fi șeful lor absolut și petró fundamentală a bisericei. Isus Christos întervine în discuțiune. Acesta era o bună ocazie de a'i arétă puterea lui Petru, era timpul ca El să o facă, fiind-că se apropia mórtea. O a făcut? Nu numai Mântuitorul n'a recunoscut superioritatea monarhică ce 'i ar fi promis'o lui Petru, inșă a dat apostolilor lecțiunea cea mai democratică, dicénd: „Regii popórelor le domnesc, și cei ce le stăpănesc se chiamă făcători de bine. Dar voi să nu fiți așa;

ei cel ce este mai mare între voi, să fie ca cel mai mic; și cel ce este mai întâiu, ca servul.

Punénd alătura narațiunea sf. Luca cu aceea a sf. Mateiu, se vede că discuția ridicată între apostoli, a fost motivată de cererea pe care mama apostolilor: Iacob și Ión, o adresase lui Isus Christos în favoarea fiilor săi. Ea a cerut pentru ei întâile două locuri în împărăția sa. Isus Christos nu îi respunse, că ar fi dat locul întâiu lui Petru. Și cu tóte acestea, acest răspuns ar fi fost natural și chiar necesar, dacă sf. Petru ar fi fost îmbrăcat în adevăr cu o autoritate superióră. Ceilalți ȳece apostoli nemulțămii de cererea ambițiosă pe care Iacob și Ión au făcut-o prin intermediul mamei lor; așítară între ei cestiunea superiorității; Isus Christos le-a dat lor atunci lecțiunea, pe care am espus'o mai sus, și care precede imediat din textul, pe care apusenii pretind a sprigini sistemul lor. (Mat. 20. 20...)

După context, se póte aprecia valórea pretensei probe. Apusenii citéză în favoarea lor și acest pasagiu al sf. evangelist Ión. (XXI. 15).

„Isus ȳise lui Simon Petru: Simone al lui Iona, mă iubesci mai mult decât acesta? ȳisa lui. Da, Dómne, scii că te iubesc. ȳis'a lui: Pasce miei mei. ȳis'a lui éráș a doua óra: Simone al lui Iona, mă iubesci? Răspuns'a lui: Da, Dómne, scii că te iubesc. ȳis'a lui: Pasce oile mele. ȳis'a lui a treia óra: Simone al lui Iona, mă iubesci? Și s'a întristat Petru, pentru că i-a ȳis a treia óra, mă iubesci? și i a ȳis: Dómne, tóte scii; scii, că eu te iubesc. ȳis'a Isus lui: Pasce oile mele.“

Apusenii rezonéză astfel, după acest text:

Isus Christos a dat sf. Petru, în un mod general, grija de a pasce miei și oile; deci miei sunt credincioșii și oile sunt păstorii; deci Petru, și în persóna sa, succesorii săi, au primit puterea supremă asupra păstorilor și asupra credincioșilor.

Pentru ca acest raționament să fie drept, ar trebui a proba 1) că funcțiunea încredințată lui Petru n'a fost conflată asemenea și celorlalți păstori ai bisericei; 2) că miei însemnă credincioșii și oile păstorii.

Dar sf. Petru însuși ne înveță, că toți șefii bisericei au primit puterea de a pasce turma. Noi am citat pasagiul din întâia sa epistolă, în care el ȳice tuturor acelor ce erau șefi diferitelor biserici: „Păstoriți turma lui Christos cea dintre voi. (I. Epist. 5, 12)

Apoi părinții bisericei și savanții comentatori n'au vėđut în întreita mărturisire a dragostei pe care Isus Christos a cerut'o lui Petru, decât espierea întreitei lui tăgăduiri. Petru însuși nu vėđu altceva, deóre-ce s'a întristat. Dacă el ar fi înțeles, că Isus Christos îi dá puteri superióre, el s'ar fi bucurat mai de grabă, decât s'ar fi întristat de cuvintele ce i-a fost adresate; inșă el fu convins că Mântuitorul îi cerea o întreită declarație a credinței, înainte de a'l face să dobândescă éráș stima între păsto-

rii turmei, fiind-că el a dat bănueli tăgăduind pe dascălul său. Isus Christos s'a adresat numai lui, fiind-că numai el singur s'a făcut vinovat de această crimă.

Dar apoi, meii însemnă ei credincioșii, și oile păstorii? Acastă interpretatiune este totă fantastică. Nimic nu se găsește în tradițiunea bisericească, care să o pótă confirma. Mai mult, ea nu este conformă nici sf. scripturi. Cuvintele mei și oi sunt întrebuințate fără deosebire pentru a însemna același obiect. Astfel, cetim la sf. Mateiu: „Ecă eu vă trimit ca oi în mijlocul lupilor“ (Mat. 10, 16). Și la sf. Luca: „Ecă eu vă trimit ca mei în mijlocul lupilor.“ (Luc. 10, 3). Cuvântul oi, în sf. scriptură, designă pe credincioși. În Ezechiel cetim: „Oile mele rătăcesc, (34, 6) . . . și ele se împrăscie, căci n'au păstori“ (v. 5).

Isus Christos dă numele de oi credincioșilor: „Eu am alte oi, care nu sunt din staulul acesta.“ Sf. Petru, adresându-se credincioșilor din Pont, Galatia, Capadochia, Asia și Bitinia, le dice: „Căci erați ca niște oi rătăcite; dar v'ați întors acum la Păstoriul și Episcopul sufletelor vóstre.“ (1 Epist. 2, 25).

Dacă apusenii țineau a da acestor două expresiuni un sens diferit, n'ar fi fost mai natural a înțelege prin mei pe junii creștini, cari au trebuință de îngrijiri mai gingașe, și prin oi pe acei care sunt în maturitatea vârstei, după credință?

Interpetatiunea apusenă oi și miei, este cum se vede lipsită de fundament. Iesuitul Maldonat, în comentariile sale asupra Evang. lui Ión, cap 21. §. 30, vorbește ast-fel: „Nu trebuie a disputa subtil, pentru a sci, de ce Isus Christos s'a servit de cuvântul miei, mai cu samă decât de cuvântul oi. Acel care ar voi a disputa subtil trebuie a lua sama bine, că el prin acésta se va face de ris inaintea bărbaților învățați; căci este incontestabil, că acei pe care Isus Christos îi numește miei s'ei sunt aceiași pe carii îi numește oile sale.“

Sf. Petru n'a fost stabilit deci, nici petró fundamentală a bisericei, nici șeful său suprem și infailibil.

În fine sf. Matei naréză, că Petru, întrebând pe Isus Christos despre prerogativele apostolilor, Iesus îi răspunde: „Adevăr ic dvouă, că voi, cari ați urmat mie, în ziua renascerei, când Fiul omului va ședé pe tronul mării sale, veți ședé și voi pe douăspredece tronuri, judecând pe cele douăspredece seminții ale lui Israil.“ (Mat. 20, 28).

Dacă Isus Christos ar fi destinat lui Petru un scaun mai superior decât celorlalți apostoli, dacă i-ar fi dat o putere mai mare, ar fi ținut lui Petru, că cei doi-spredece apostoli vor ședé pe douăspredece tronuri, fără deosebire?

Concluziunea acelor pâna aci debătută este, că în Biserică este un învățător, un Domn, un singur păstor suprem. „Eu sunt,

dice Isus Christos, păstoriul cel bun (Ion. 10,) „Nici să Vă numiți învățător, că unul este învățătorul vostru, adică Christos. (Mat. 23, 10). „Iar voi nu Vă numiți Rabbi; că unul este învățătorul vostru, adică Christos, iar voi toți sunteți frați.“ (Mat. 23, 8).

Isus Christos, singur, șade pe tronul Maiestății sale. Întâii păstori au ședut pe scaunele lor, judecând triburile poporului nou a l-lui Dumnezeu (Apocalips 21, 14).

Dacă se ridică certe care să nu se pótă împăca cu dragoste frățescă, trebuie a le aduce inaintea tribunalului lor; nu la tribunalul unuia singur, însă a întregii biserici, reprezentată prin acei ce sunt așezați a o governa, și cărora li s'a dat colectiv puterea a lega și a deslega. (Mat. 18, 17).

Biserica este deci singurul judecător infailibil; căpăteniile păstorilor nu pot judeca decât în numele bisericei; și nu în numele lor propriu; ei trebuie a fi echourile, interpreții bisericei. Din momentul ce ei vorbesc în numele lor personal, cuvântul lor n'are mai mult decât o autoritate individuală; ei nu vorbesc ca șefi ai bisericei, ci ca particulari.

Nu se află deci nici un loc în sf. Scriptură a T. Nou, care să fie favorabil, măcar de departe, autorității monarchice, absolute, infailibile, pe care apusenii o acórdă sf. Petru și episcopilor Romei, pe cari ei îi consideră ca succesorii sf. Petru.

După-ce am cercetat toate locurile din sf. Scriptură, relative la acest subiect; trecem la sf. Tradițiune.

II.

Monumentele sf. Tradițiuni nu sunt mai favorabile, decât sf. Scriptură, sistemii apusene despre autoritatea doctrinală și monarchică a episcopului Romei.

Anticătatea creștină, în loc de a atribui această autoritate episcopului Romei, ea nu-'i recunoște chiar primația. Cei întâi episcopi ai Ierusalimului au fost adevărații papi, în accețiunea ce se dă astăzi acestui cuvânt; adică că ei au fost cei întâi episcopi ai bisericei catolice. În timpul celor întâi trei seculi, episcopii Romei n'au fost recunoscuți decât ca patriarhi ai bisericilor occidentale, primația de care ei se bucură astăzi nu l-au fost recunoscută decât după această epocă, și n'are alt fundament de cât dreptul bisericesc sau canónele.

După ce s'a învederat și probat, că pretinsele drepturi, pe cari apusenismul le atribui episcopului Romei, ca fiind de drept divin, nu sunt decât curate fantasii, născocite de spiritul lingușitor al unor teologi, interesați a exagera prerogativele papalității; vin a demonstra, că aceste fantasii precum n'au nici un fundament în sf. scriptură, de asemenea nu se baséză pe nici o mărturie tradițională a celor trei secole dintâi.

Eusebie (Hist. eccl. liber. II. c. 1), raportéză,

între cele întâi acte ale apostolilor, alegerea lui Iacob, supranumit justul, de episcop al Ierusalimului. Iacob, era chemat fratele Domnului. Episcopatul din Ierusalim a fost stabilit cel dintâiu. Apostolii înainte de a părăsi Ierusalimul, crezură trebuitor a constitui Biserica-mamă, unde se afla întâiul episcop, pentru ca ori-cine să pôtă recurge acolo ca la centrul bisericii. Sf. Climent, care a fost unul din întâii episcopi ai Romei recunoșce, că biserica-mamă a fost aceea a Ierusalimului, și că episcopul acestei biserici a fost investit de apostoli cu prerogativele primăției. În cartea a 6-a a Institutuțiunilor sale ȳice: „După Înălțarea Domnului, Petru, Iacob și Ioan, deși Domnul i-au preferat celorlalți, nu se folosiră de acéstă preferință pentru a aspira al întâiul grad de onóre; însă ei aleseră de episcopul Ierusalimului pe Iacob, supranumit justul.

Ast-fel primăția în biserică a fost legată, după sf. Climent, cu titlul de episcop al Ierusalimului.

Tot acéstă o afirmă și Eusebiu (Hist. eccl. lib. II. c. 23) „că autoritatea episcopală a fost dată lui Iacob de apostoli“, și că ea îi a fost dată de Mântuitoriul însuș și de apostoli. (Hist. eccl. lib. VII. c. 19.)

Primăția n'a dat lui Iacob o putere neatârnată de corpul apostolic. Hegesip, cel mai vechiu istoric al bisericii, și carele scria în seculul al doilea al erei creștine, ȳice că „Iacob, fratele Domnului, a fost însărcinat cu administrațiunea Bisericii dimpreună cu apostolii. (Apud. Euseb. Hist. eccl. I. II. c. 23).

Titlul de frate al Domnului, pe care l purta Iacob justul, a fost motivul care a determinat pe apostoli a l pune în capul Bisericii; ei voră a continua în familia chiar a Mântuitoriului suveranul pontificat al legii noue.

Însă după un scurt timp, imperatorii romani, căutând cu interes de a i perde pe toți aceice aparțineau familiei lui David, n'a mai rămas o singură rudenie a Mântuitoriului (Euseb. Hist. eccl. lib. VIII. c. 32).

Ierusalimul, distrus de Romani, n'a putut a se ridica din ruinele sale și n'a fost mai mult decât un orașel fără importanță. Iudeii imprăștiați; Iudea însăș incorporată cu Siria, ca provincie romană, dispăre din charta lumei. Trebuințele bisericii cerură puțin câte puțin ca să aibă alt centru de unitate și ca un alt episcop să fie îmbrăcat de primăție.

Asceptând ca ea să fie atribuită unuia din ei, episcopii orașelor mai importante, au fost fie-care pentru un cert număr de biserici, ca atâtea centre de unitate. Episcopii din Antiochia, Alexandria și Roma se bucurară, față de ceilalți, de înalte prerogative care le-au fost confirmate legal, la începutul seculului al 4-la, de întâiul sinod dela Nicea. Episcopul Eliei, vechiului Ierusalim, fu neatârnat de celelalte scaune mari, cu tótă mica importanță a orașului său; acéstă independență a fost recunoscută de acelaș sinod.

În fine Eusebie, care scria în seculul al 4-lea, și carele urma scrupulos pe autorii bisericesci de mai înainte, nu face nici o mențiune de prerogativele episcopilor Romei.

Tăcerea tuturor monumentelor cu privire la prerogativele episcopilor Romei este desigur un fapt foarte semnificativ. Epistola lui Clement către Corințeni; epistolele lui Ignatie Theoforul; scrierile lui Papias, Hegesip, Policarp, Irineu, Iustin, Tertulian, Origen, Climent Alesandrénul, Ciprian, nu dau mărturie mai multă decât scrierile apostolia și Evangeliile.

Autoriul „Ierarchiei ceresci și bisericesci“ vorbese de episcop ca de cel mai înalt domnitor al bisericii, și nu cugetă chiar a vorbi de vr'un șef unic și suveran ce ar fi avut biserica.

Teologii apuseni au căutat a abusa, în avantajul sistemii lor, de ori-care pasage a scriitorilor din întâile secole; însă în citațiunile lor se observă atâtea rea credință, cât nu s'ar putea crede, dacă probele n'ar fi așa de evidente, atât de nefavorabile lor însuși.

* * *

Faptele probéză cu evidență că primăția n'a fost atribuită episcopului Romei în timpul celor trei secole a erei creștine.

Citez în particular discuția ce s'a ridicat în privirea Pașilor. Se urmău două datine deosebite în celebrarea acestei serbători. Mai multe biserici orientale conservau usul iudaic, pe când celelalte aveau us diferit. Se decise a se stabili uniformitatea, pentru ca nu o biserică în serviciile divine să facă altminteri de mórtea Domnului, pe când altă serba învierea.

În acéstă privire s'a adunat sinóde, care adresară epistole tuturor credincioșilor.

Episcopul Romei, scrisi în numele bisericeilor occidentale bisericeilor Asiei pentru a le îndemna a părăsi datina iudaică asupra Pașcelor. El a rugat pe Policrat al Efesului, carele era cel mai important dintre episcopii iudeo-creștini, de a i aduna pe acei de o socotință cu el. Ei se întruniră în adevér, însă ei deciseră că conservă datina lor, pentru că ȳiceau, le ar veni dela Apostolii Ion și Filip, și că au fost respectată tot-deuna, și de cei de mai înainte lor. Policrat scrisese în acest sens episcopului Romei. Victor, episcopul Romei, cređu că bisericele orientale rătăceau și se forță indată de a i depărta dela comuniune, și s'a pronunțat că ei au eșit dela unitatea bisericii.

„Însă acéstă conduită, ȳice Euseb. lib. V. c. 24, nu plăcu tuturor episcopilor. De aceea ei l îndemnară pe Victor a lucra mai conform cu pacea, unitatea și caritatea. Se pastréză epistolele episcopilor în cari eil muștră pe Victor cu multă putere. Între aceste epistole este și epistola lui, Irineu, carele i scrisese în numele bisericeilor din Galia. Irineu în epistola sa, l sfătuesce, cu multă modera-

țiune și i arată că neînțelegerea asupra unei ces-tiuni disciplinare, nu i un motiv indestulător de a rupe legătura cu vechile și venerabilele biserici și că ar fi mai bine de a păstra pacea cu ele, după exemplul predecesorilor săi. Irineiu nu scria numai lui Victor, ci și la alți episcopi, pentru a i angaja de a nu trunchia biserica pentru o ast-fel de ces-tiune.

Aceste fapte probază, că Victor al Romei, nu era socotit ca superior celorlalți episcopi în autori-tatea doctrinală și că dacă el lua inițiativa în această împrejurare, acesta o a făcut cu titlul de întâiul episcop din occident, titlu pe care nu l datora atunci decât importanței orașului unde se afla episcop, și carele l făcea intermediarul bisericelor din Occident față cu cele din Orient.

Episcopul Ierusalimului, fără a și atribui prima-ția sau suveranitatea în biserică, se exprimă în epis-tola sa ca bucurându-se de o înaltă autoritate : „Aveți grije, dicea episcopilor, ca copii de pe epis-tola noastră să fie trimise pe la toate bisericile. Vic-tor al Romei nu se exprimă cu această autoritate ; purtarea sa, din contra, a fost blamată de ceilalți episcopi ; el nu se bucura deci de primăție în bise-rică, cu atât mai puțin nu i-se recunosea suvera-nitatea și infalibilitatea doctrinală.

Cestiunea, ațită pe la mijlocul secl. al III., despre necesitatea unui botez nou a ereticilor, pro-bază tot aceiași ce și serbarea Pașcilor.

Sf. Ciprian, episcopul Cartaginei, conform tra-dițiunii bisericesci, credea că ereticii, botezați chiar regulat de păstorii lor, trebuiau a fi rebotezați, dacă ei voiau a face parte din adevărata biserică. Ștefan, episcopul Romei, susținea o opiniune contrară, față cu aceea a lui Ciprian. Astfel o discuțiune se ridică între ei.

Existența singură a acestei discuțiuni demon-stră, că Ciprian, unul din episcopii și scriitorii cei mai respectabili ai secl. al III., nu credea în prerogativele apusene a-le episcopului Romei. Dacă ar fi creșut, ar fi susținut contra lui opiniunea sa cu atâta putere și perseverență ? Opiniunea a fost bla-mată în general, și totuși nimenea n'a cugetat a i face imputare pentru opozițiunea sa făcută episco-pului Romei. Ciprian avea pentru el datina bisericei sale din Cartagina ; el a luptat contra episcopului Romei n'a menționat în această discuțiune, de auto-ritatea superioară de care s'ar fi bucurat atunci, după apuseni.

În deșert s'ar căuta a se atenua forța acestor fapte necontestabile.

Ștefan episcopul Romei, care a apărat datina bisericei sale, contrară bisericelor Africei, Ciliciei Capadociei și Galatiei, a declarat, că nu va avea nici o comunicațiune cu acei cari ar fi partizani a unui botez nou a ereticilor. Acestă spețiă de escomunica-țiune n'a înfricoșat pe nimene : fie-care a ținut opi-niunea sa și toți au fost considerați de fii a bisericei.

Deeisiunea episcopului Romei n'a făcut altă decât a întărita spiritele, în loc de a le supune și Ciprian a fost obligat să scrie tractatul seu despre „P a c i e n ț ă“ pentru a îndemna pe partizanii săi la moderațiune.

Ștefan dicea : „noi nu inovăm, păstrăm tradi-țiunea ;“ Ciprian îi răspundea : „voi n'aveți de cât o tradiție umană ; datina fără veritate nu i de cât erore veche.“ Episcopii Africei și ai Numidiei se pro-nunțară pentru Ciprian, contra episcopului Romei, și ținură atunci aceste sinóde, ale căror hotăriri formeză unul din cele mai frumoșe monumente a disciplinei ecclesiastice. În cea din urmă din aceste adunări, Ciprian, care o presida, nu se temu a face aceste alusiuni la pretentiunile episcopului Romei : „Nici unul din noi nu s'a stabilit episcop episcopilor, și nu pretinde dela colegi a i-se supune : tot episco-pul are deplină libertate a voinței și putere întregă ; după cum el nu pôte a fi judecat de un altul, ase-menea el nu l pôte judeca. Să acceptăm toți jude-cata Mântuitorului nostru Isus Christos, carele, sin-gur, are puterea a ne orîndui la guvernământul bi-sericeii, și a judeca purtarea noastră. (V. Sinod. Car-tag. în Op. Cip). Nici că se pôte mai formal tăgă-dui suveranitatea pontificală și chiar primăția.

Ciprian dicea acestea pe la an. 256 după Christos. Sinodul dela Nicea, ținut la 325. n'a con-firmat prerogativele patriarhali ale episcopului Romei ; episcopul Cartaginei putea deci a le considera ca pretensiuni tiranice.

Episcopul Romei nu se bucura de primăție peste totă biserica, dar poseda óre-care privilegii asupra bisericelor din Occident. Sinodul Niceei recunoscute aceste privilegii, și le-au confirmat în al șeselea canon, însă atribuind prerogative analóge episcopilor Alesandriei peste Lidia și Pentapolia, și episcopilor Antiohiei asupra bisericelor orientale. Episcopul Ro-mei nu era deci pentru sinodul Nicean, decât unul din cei trei mari patriarhi ai bisericei universale. Prin o hotărîre specială, sinodul a recunoscut și consfințit independența episcopului Ierusalimului, pe care sinodul l considera ca a u t o c e f a l, adică fără superior, cu același titlu ca și cei trei mari patriarhi.

Neavând intenția a face o disertațiune asupra originii prerogativelor sf. scaun, nu merg cu cerce-tările mai departe ; ajunge de a fi probat, că episco-pul Romei nu se bucura de primăție universală în cele trei secole d'întâi, pentru a ne convinge, că episcopul Romei n'are personal nici o suveranitate doctrinală în biserică, că nu se pôte bucura de in-falibilitate ; ajunge de a ne convinge că apuse-nii au interpretat cu rea credință scriptura și tra-dițiunea în profitul lor ; ajunge în fine a ne convinge, că biserica singură este infailibilă, că ea este auto-ritatea legitimă căreia trebuie să ne supunem ; că acea c o l u m n ă și f u n d a m e n t a l v e r i t ă -ț i i. (1 Tim. 3, 15) despre care vorbesce sf. apostol Pavel în una din epistolele sale este biserica, actual-

minte alcatuită din patriarhatul de Constantinopol, în jurisdicțiunea căruia intră biserica din regatul de astăzi al Greciei, biserica din imperiul Rusiei, din Regatul României și al Serbiei, din principatul Bulgariei, Românii ortodocși din Bucovina, precum și Românii și Sârbii din Transilvania și Ungaria, cari nu s'au unit cu Papistii; din patriarhatul Antiohiei, care are reședința în Damasc; din patriarhatul Alexandriei, cu reședința în Cair, precum și din patriarhatul Ierusalimului.

Prezența acestor patriarhi sau reprezentarea lor prin delegați este condițiunea indispensabilă pentru validitatea hotaririlor sinodale ecumenice, numai astfel de adunări universale pot să decidă în cestiuni de credință și tot lor le revine autoritatea superioară în biserică și guvernământul ei. Er diferitele biserici naționale ca membre ale sf. biserici ecumenice și apostolice a răsăritului, al căreia cap este Domnul nostru Isus Christos, sunt autocefale în raportul administrativ și disciplinar, însă obligate a păstra unitatea, în privința dogmelor, și a canónelor ecumenice, cu biserica mamă și cu toate cele lalte biserici ortodoxe.

Sf. sinóde ale acestor biserici naționale statuază asupra tuturor afacerilor spirituale, disciplinare și judiciare curat bisericesci, în conformitate cu sf. canóne ale bisericii ortodoxe de răsărit.

Etă dar care este autoritatea legitimă și superioară în întreaga biserică creștină ortodoxă de răsărit, carea este și adevărata biserică; adevărata depositară și conservatoare fidelă a doctrinei revelate ce dela Isus Christos prin apostoli s'a transmis ei; acesta este biserica cu care Isus Christos va fi totdeauna și care nu este circumscrisă nici de timp, nici de spațiu, ea se perpetuă din véc în véc, mărturisind adevărul și conservând cu fidelitate depositul ce i-s'a încredințat.

George Aramă.

D I V E R S E.

† **Cas de mörte.** Tinerul Traian Teaha teolog și învățator în Luguzeu, după un morb scurt și greu a răposat Vineria trecută în spitalul de aici. Rămășițele pământesci se depun spre vecinică odiehnă astăzi la órele 3 p. m. În veci amintirea lui!

* **Bravura unei fete.** Rar a săvârșit cineva o faptă mai curăgiosă, ca Miss Evans, tinera fiică a doctorului Evans din Hyte (Anglia). Mergând acum câteva zile la Southampton cu o prietină a ei în plimbare pe lângă țărmurii mării, deodată auđi strigăte după ajutoriu a trei persoane, a căror luntre se resturnă, și ei cădură în apă. Fără a se gândi mult, fata sări în mare și scóse mai întâiu pe o femeie. Apoi înotă până la celelalte două persoane, un bărbat și un copil. Nenorocii voiau să se acate de notătore, acesta însă îi apucă de păr și-i ținú de asupra apei, până când ómenii de pe țărm îi aruncară o funie, cu ajutoriul căreia putú să scape pe bär-

bat. Într'aceea însă copilul se cufundă éráși. Miss Evans sări după el și'l mántui și pe acesta. Astfeliu tinera fată a îndeplinit o faptă, de care ar puté fi mándri și cei mai îndemánatec înotători.

* **A înghițit termometrul.** O observațiune interesantă au făcut de unăđi medicii unui spital din Viena. Un prisionier, căci s'a întemplat în spitalul unei temnițe, a înghițit termometrul, cu care medicii au voit se-i măsura febrințală. Termometrul era 113 milimetri lung și 6 lat. Când, peste câte-va zile termometrul a reapărut, arétá 38.7°C. Mai înainte același om înghițise o linguriță de argint.

* **Un gigant.** În grădina zoologică din Pesta se póte vedé acum un gigant de 2 metri 39 cm. nălțime. El trage 212½ chgr. E de naștere din Radom în Rusia și are numai 24 ani.

C o n c u r s e.

Nr. 362/895.

Spre conferirea de stipendii nóue din „Fundatiunea lui Gozdsu“, pe anul scolaric 1895/6 pentru studiile mai inalte se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale séu autenticate de notariu public:

că sunt fii de cetățeni ungari și să țin de biserica ortodocsă orientală română, spre care scop se cere ca pe lângă atestatul de botez să alătore și adeverință dela parochul respectiv, că și în present sunt ortodocsi-orientali;

că studiează cu succes bun la vre-un institut public din patriă, cea-ce frecentanții dela gimnasia să documenteze cu atestat despre anul scolaric 1894/5, ér cei dela facultăți cu indice despre toate cursurile ascultate; că nu sunt în stare a să susținé la studii din averea propriă, séu a părinților lor.

2. Cei-ce vor să studieze la vre-un institut afară din patriă, au să-și esoperece concesiune ministerială.

3. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a să adresa la reprezentanța fundatiunei lui Gozdsu, (Budapest, Király-utca 13. sz.), până la 1. August a. c. st. n.

—□—

Pentru definitiva deplinire alor două stățiuni învățătorești din Buteni, (Butyin) prin acesta se escrie concurs cu termin de alegere la 20 Iuliu a. c. (St.-Ilie) până când recurenții să vor presenta vre-odată în biserică spre a-și aréta aptitudinile în cântare și tipic și-și vor subșterne recursele pe calea P. On. oficiu inspectoral — cătră subscrisul comitet. — Să accentuă, că vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi că sunt în stare a conduce chorul bisericesc.

Dotățiunea e următoarea:

1) la clasa superioară: a) în bani 300 fl.; b) pentru 20 șinice bucate 181 fl. 97 cr.; c) 8 stângini de lemne; d) pentru conferință 10 fl.; e) pentru scripturistică 5 fl.; f) dela înmormentări unde va fi poftit câte 50 cr.; g) cuartir liber cu grădină.

2) la clasa inferioară: a) în bani 300 fl.; b) pentru cuartir 50 fl.; c) pentru conferință 10 fl.; d) pentru scripturistică 5 fl.; e) patru stângini de lemne; f) dela înmormentări unde va fi poftit câte 50 cr.

Buteni, la 24 Maiu 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, m. p. protopresbiter, inșpector cerc. de școlé.

4. Totodată se provocă stipendistii actuali că până la termenul susindicat să arăte rezultatul studiilor din anul școlastic 1894/5, căci altcum li se va sista stipendiul.

5. Petițiunile cari nu sunt instruate cu documentele amintite în concursul present său sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

Din ședința reprezentanței fundațiunei lui Gozsdu ținută în 24 Martie, 1895 n.

Estradat prin :

George Bogoevici, m. p.
notariu.

—□—

Pentru parochia din orașul **Bichiș** (Békés) devenită vacantă după mórtea preotului **Teodor Șierban**, se escrie concurs cu termen de alegere pe **6/18 August a. c.**

Dotățiunea împreună cu această parochiă :

a) 76 jughere mici pământ arătoriu cu un venit anual aprocsimativ de 988 fl. b) bir dela credincioși aprocsimativ 150 fl. c) venitele stolari aprocsimativ 100 fl. d) din fundațiuni pentru facerea părăstaselor — până când percentuațiunea rămâne nestrămutată, — aprocsimativ 40 fl. e) cuartir liber cu o grădină de legumi; cari tóte la o laltă dau un venit anul de 1278 fl.

Pământul după 15 ani se va augmenta încă cu 10 jughere.

Sarcinele publice le va suporta alegëndul.

Recurenții au să-și ajusteze recursele lor amesurat §. 15 lit. a) din Regul. pentru parochii de clasa I și amesurat §. 13. din Stat. org. și să le trimită — adresate comitetului parochial din Bichiș, — la subscrisul ppresbiter tractual în Chișineu (Kisjenő) până în 8 zile înainte de alegere; ér pentru a-și arăta desteritatea în cele ceremoniale și oratorie, au să se prezenteze amesurat §. 18 din Reg. pentru parochii în vr'o Duminecă sau sêrbătóre în st. Biserică din Bichiș.

Bishiș, 1/13 Iunie, 1835.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu Dr. IOAN TRAILESCU, m. p.
protopresbiter

—□—

Pentru ocuparea postului de învățatoriu la școla a II-a din **Socodor** (inspectoratul Chișineului, cottul Arad) se escrie concurs cu termen de alegere pe **30 Iuliu (11 Aug.) 1895.**

Emolumentele sunt :

a) în bani gata 300 fl. b) Pentru conducerea cotelui bisericesc 100 fl.; c) Pentru scripturistică 5 fl.; d) Pentru familiație 10 fl.; e) Pentru conferințe și reuniuni 11 fl. 66 cr.; f) 8 stêngeni metrici de lemne, din cari are a să încălđi și sala de învățământ, cuartir liber cu grădină de legumi și dela înmormântări mari, unde va fi poffit 1 fi.

Recurenții au să-și trimită recursele lor ajustate cu testimoniu de cualificațiune și limba maghiară, precum și cu atestat că sunt în stare a conduce și instrua cor vocal cvartet, — adresate comitetului parochial din Socodor, — la subscrisul inspector de școle în Chișineu (Kisjenő) până în presara alegerii; — ér până la alegere a se presenta în sf. biserică din Socodor în vr'o Duminecă sau sêrbătóre, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu Dr. IOAN TRAILESCU, m. p. ppresbiter, inspector de școle.

—□—

Pentru ocuparea postului de învățatore la școla de fete din **Pilul-mare** (inspectoratul Chișineului cottul Arad) se escrie concurs cu termen dn alegere pe **23 Iuliu (4 August) 1895.**

Emolumentele sunt :

a) în bani gata 300 fl.; b) 2 stângini de lemne; c) pentru scripturistică 4 fl.; d) pentru conferințe 10 fl.; e) locuință corespundătoare cu grădină.

Recurențele și vor subșterne recursele lor ajustate conform §. 13 din Stat. org. și a normativelor în vigóre, — adresate comitetului paroch. din Pilul-mare, — la subscrisul inspector de școle în Chișineu (Kisjenő) până în presera alegerii; totodată au să se prezenteze în timpul concursului în s. biserică din Pil.

Să obsêrvă, că în lipsă de recurențe cu testimoniu de cualificațiune, se vor pune în candifiare și absolvente de preparandie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu Dr. I. TRAILESCU, m. p. ppresbiter, inspector de școle.

—□—

Pentru deplinirea postului de învățatoriu la școla română gr. or. confesională din **Aga**, (Temeș-Brestovațiu) se escrie concursul cu termenul de alegere pe ziua de **2/14 Iulie 1895.**

Emolumintele sunt: în numărariu 200 fl. 40 cr. v. a.; pentru conferințe și scripturistică 5 fl. v. a.; lemne 24 metrii din care are a se încălđi și sala de învățământ; 4 jugere de livadă — din care $\frac{3}{4}$ este arătoriu prețuită în 30 fl.; 12 meți grâu à 3 fl. 40 cr. meți în sumă de 40 fl. 80 cr.; 12 meți cucuruz à 2 fl. 40 cr., mețiu în sumă de 28 fl. 80 cr.; dela înmormântări unde va fi poffit 20 cr. locuință liberă cu $\frac{1}{4}$ jug. grădină de legumi.

Recursele cuvincios ajustate să se trimită părintelui protopresbiter. adm. Lucian Șiepețianu, în Kizetó; având concurenții în vre-o Duminecă ori sêrbătóre, însă numai unica-dată a să presenta în biserică locală spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare, de ore-ce alesul este îndătorat a conduce și strana fără altă remunerațiune.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIANU, m. p. adm. protopop.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învățătorești dela școla confesională ort. rom. din **Topolovățul-mare**, (inspectoratul Belințului) se escrie concurs cu termen de alegere pe **18/30 Iunie a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) Bani gata 192 fl. v. a.; 2) pentru conferință 10 fl.; 3) paușal de scris 5 fl.; 4) pentru 32 metri lemne din cari are a să încălđi și școla 64 fl.; 5) 29 măji metrici grâu și cucuruz; 6) 2 jugere pământ arătoriu clasa I.; 7) $\frac{1}{4}$ juger grădină estravilan; 8) cortel liber cu grădină de legumi; — dela înmormântări unde va fi poffit a] din comuna matră 40 cr. b] din filia Topolovățul-mic 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post au a să presenta în vre-o Duminecă sau sêrbătóre spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parochial dela 16/28 Mai 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIANU, m. p. adm. protopopesc.

—□—